

MASARYKOVA UNIVERZITA

FAKULTA – FILOZOFICKÁ

ÚSTAV – HUDEBNÍ VĚDY

OBOR – SDRUŽENÁ UMĚNOVĚDNÁ STUDIA

PŘEDMĚT – USK_01 Úvod do uměnovědných studií

VYUČUJÍCÍ – Mgr. David Balarin

SEMESTR – ZS 2012/2013

Pojem – Umělecké dílo

Aplikace pojmu na aktuální uměnovědný problém- Umělecké dílo nebo fetiš

STUDENT – Klára Baráthová (učo 415930)

DATUM - 02.01.2013

Zpracování pojmu- Umělecké dílo

Mukařovský [2008]: *“Umělecké dílo je znak. Není ani přímým projevem tvůrce, ani života společnosti – nebo prostředkem k něčemu, co stojí mimo ně, nýbrž má svá vnitřní zdůvodnění, je samo sobě. Tato autonomie nesmí být chápána jako vytržení ze všeho nebo zasazení do vzduchového prostoru. Naopak, umělecké dílo má vztah ke všemu: vztah intenzivní a dynamický; představuje svět pro člověka.”*

Umělecké dílo je to, co neumí vytvořit každý, nýbrž jen člověk zvláště k tomu způsobilý a vyučený (umělec). V nejširším slova smyslu je umělecké dílo lidský výtvar, k němuž je zapotřebí zvláštní dovednosti. Je to úmyslný výtvar, jež nad jiné výtvary vyniká jistou hodnotou již při pouhém nazírání a vnímání tj. hodnotou estetickou. Estetická hodnota uměleckého díla není jediná hodnota často ani ne jeho hlavní hodnota. Umělecké dílo má i hodnotu uměleckou. Umělecké dílo většinou vychází z určité, promyšlené a procítěné celkové podstaty (idey), která přese všechny změny, jimiž mezi tvořením samotným prochází, a přese všechno obohacování v hlavní věci zůstává táž.

Umělecké dílo nebo fetiš

Uměleckých děl je kolem nás mnoho. Některá jsou jedinečná jiná průměrná či podprůměrná. Chodíme se na ně dívat do galerií, čteme je v podobě knih, posloucháme je formou hudby nebo kolem nich chodíme jako kolem architektury. Vlastnit nějaké umělecké dílo by chtěl snad každý z nás. Někteří mají to štěstí a umělecké dílo vlastní. V tu chvíli mi na mysli vyvstane otázka. To co máme jako umělecké dílo, jakou má pro nás hodnotu? Proč to či ono umělecké dílo vlastníme? Aukční síň je při prodeji uměleckého díla plná lidí, kteří mají o vlastnění uměleckého díla velký zájem. Při prodeji v aukční síni je prezentováno nádherné umělecké dílo a však domů si většina kupujících čím dál tím častěji odnášejí fetiš. Je to velmi smutné, ale je to tak. Bohužel dnes je člověk posuzován a je mu dáváno jeho postavení ve společnosti ne podle vzdělání, ale podle hmotných statků. Co to znamená pro umění?

Vezmu jako příklad malířské umělecké dílo Leonarda da Vinci. Pokud jej bude vlastnit pan Karel, bude pro něj tento obraz umělecké dílo, ale pokud bude obraz vlastnit pan Marek, stane se z obrazu fetiš, i když to nepřizná. Jak je možné, že jeden a tentýž obraz je u jednoho umělecké dílo a u druhého fetiš? Odpověď na naši otázku najdeme, pokud se z blízka podíváme na důvody koupě obrazu. Nejprve se podíváme, co vedlo pana Karla ke koupi obrazu a jak se na obraz dívá. Pan Karel se na obraz dívá duší. Hodnotí jeho barvy, provedení, námět hodnotí celkovou duši obrazu a dokáže vnímat i to, co v obraze není na první pohled patrné. Dokáže číst v obraze mezi řádky a vnímat co chtěl umělec dílem říct. A jak na ten samý obraz kouká pan Marek? Pana Marka dělá šťastným vědomí, že vlastní obraz od Leonarda da Vinci. Je pro něj důležité, že obraz je velmi cenný. V obraze vnímá pouze to, co je v něm na první pohled viditelné. Jednoduše řečeno. Pro pana Karla má dílo hodnotu pro to co v obraze je a pro pana Marka dílo dává hodnotu umělcovo jméno a chťích dalších lidí po tomto obraze.

V dnešním konzumním světě je bohužel plno uměleckých děl v osobním vlastnictví jako fetiš. Dnes totiž žijeme ve velmi uspěchané době a lidé nemají na nic čas, natož zastavit se nad uměleckým dílem a nechat ho na sebe působit. A však není to jen vina doby, ale i uměleckou vzdělaností. Lidé nejsou vedeni k umělecké vzdělanosti od dětství svou rodinou ani okolím. Uměleckou vzdělanost se můžeme naučit ve škole, ale ne umělecké cítění.

Je však pro umělecké dílo, že je na něj pohlíženo jako na fetiš tak špatné? Ne všichni se mnou budou souhlasit, ale já si myslím, že z určitého úhlu pohledu není. Fetišizace umělce a jeho uměleckých děl v podstatě většině lidí umění přináší a donutí je mít dílo alespoň povrchně v hlavě. Majitelé uměleckých děl, kteří na dílo pohlížejí jako na fetiš, se díly chlubí a ukazují ho dalším lidem. Nebo další příklad. Pokud, bude ve městě výstava uměleckých děl Leonarda da Vinci, přijdou davy lidí. Většina lidí však nepřijde z důvodu, že by uměli ohodnotit kvality umělce a jeho uměleckých děl. Valnou část lidí přitáhne z fetišizované umělcovo jméno. Je to však úplně špatné? Díky fetišizaci se umělec a jeho díla dostanou i k lidem, ke kterým by se jinak nedostali. Z těchto návštěvníků se pak najde hrstka, která bude oslovena uměleckými díly. Sami se pak o umění začnou více či méně zajímat a tím se dostanou i k uměleckým dílům a umělcům pro většinu lidí neznámých. A co na závěr?

Snad jen, že je lepší umělecké dílo vnímat jako fetiš, než ho vůbec nevnímat. Věřím, pokud má člověk v sobě alespoň kousek uměleckého citu, se i z fetiše jednou zase stane umělecké dílo a bude plnit tu funkci, pro kterou ho umělec stvořil. A než se tak stane, brát fetišistické vnímání uměleckého díla jako jeho šíření. Jednou pak určitě narazí na člověka, který v dílu uvidí jeho skutečnou hodnotu.

Použitá literatura

MUKAŘOVSKÝ, Jan. Umělecké dílo jako znak: z univerzitních přednášek 1936-1939. Praha: Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, 2008. 137 s. ISBN 978-80-85778-62-5.

Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí; Díl 26. U-Vusín. - Fotoreprint. - Praha, Litomyšl: Paseka ; Argo, 2002. 1077 s. ISBN 80-7185-440-9, ISBN 80-7203-423-5.

KULKA, Tomáš. Umění a kýč. - Vyd. 2., rozš. - Praha : Torst, 2000. 292 s. ISBN 80-7215-128-2